

הקשר בין סוכרת לסרטן, סיפור לא פשוט

לסוכרת מסוג 2 ולסרטן, מחלות כרוניות ששכיחותן בעולם גוברת, יש גורמי סיכון משותפים כגון השמנה, תזונה לקויה, גיל מבוגר, חוסר פעילות גופנית ועישון, והקשר בין שתי המחלות הולך ומתבהר בשנים האחרונות. כמה מנגנונים יתכן ומקשרים ביניהן; ייתכן שרמות גבוהות של אינסולין מסייעות לגידול הסרטני לצמוח ולשגשג. בנוסף, רמה גבוהה של גלוקוז בדם עלולה לתרום לשגשוג של תאים סרטניים. זאת ועוד, לסוכרת יש קשר הדוק להשמנה ולכן גם לדלקת כרונית בגוף (אינסולין קשור בתהליכי דיכוי תיאבון על ידי הפעלת מרכזי השובע במוח - ותנגודת לאינסולין מפחיתה את דיכוי התיאבון, אשר תורמת לנטייה לאכול יותר ולהשמין. בנוסף, אינסולין המוזרק כטיפול בסוכרת מעורר תיאבון, מה שמביא לעלייה במשקל). תאי השומן מפרישים ציטוקינים, חומרים מעודדי דלקת, מה שמקדם פעילות אונקוגנית, פרו-סרטנית, המאיצה התחלקות של תאים. בנוסף, מערכת החיסון מאבדת מהאפקטיביות שלה נוכח הדלקת הכרונית, מה שמאפשר את השגשוג הסרטני באין מפריע. ולמרות המנגנונים הללו, עדיין לא ניתן להבין לעומק את טיב הקשר בין סוכרת לסרטן ונדרשים מחקרים נוספים שישפכו אור על הסוגיה.

נשאלת השאלה אם הקשר בין סוכרת לסרטן הוא סיבתי - כלומר אם הסוכרת היא שגורמת לעודף תחלואה בסרטן או שהסרטן מוביל לסוכרת - או שמא הקשר ביניהם מקרי ונובע מגורמי הסיכון המשותפים. בשנים האחרונות התפרסמו מחקרים שניסו לענות על שאלה זו. ביוני פרסמו, חוקרים ממכון גרטנר במרכז הרפואי תל השומר וממכון המחקר של שירותי בריאות כללית, בשיתוף הרישום הלאומי לסרטן במשרד הבריאות, מחקר שבדק אם סוכרת מעלה את הסיכון לסרטן לסוגיו. המחקר, שהתפרסם בכתב העת *American Journal of Epidemiology*, עקב אחר 2.3 מיליון ישראלים בני 21-89 במשך 11 שנה (2002-2012) - כ-700,000 חולי סוכרת ו-1.6 מיליון ללא סוכרת. מצאנו כי לחולי הסוכרת היה סיכון גבוה ב-40% (נשים) וב-30% (גברים) לחלות בסרטן. הקשר החזק ביותר היה בין מחלת הסוכרת לסרטן הכבד והלב לב (לסוכרתיים היה סיכון גבוה - בערך פי שלושה - לחלות בהם). סוגי סרטן אחרים, כגון סרטן המעי הגס וסרטן הריאות, נמצאו גם הם בקשר חיובי ומובהק סטטיסטית לסוכרת.

במחקרנו מצאנו גם קשר מגן בין סוכרת לסרטן הערמונית אצל גברים - ממצא שכבר דווח בעבר. נמצא כי הסיכון של גברים סוכרתיים ללקות בסרטן הערמונית נמוך בכ-20% לעומת הלא סוכרתיים. אך זאת רק ביחס לגידולי ערמונית בדרגת ממאירות נמוכה עד בינונית, שהסיכון לתמותה מהם הוא פחות מאחוז בתוך עשור. כדי להבין לעומק את הממצא הזה ערכנו מחקר נוסף, שפורסם באוגוסט בכתב העת *Diabetologia* ובחן כמיליון גברים מהמחקר הקודם, מהם כ-265,000 סוכרתיים. במחקר זה נמצא כי גברים סוכרתיים מבצעים כ-10% יותר בדיקות PSA (חלבון שמייצרת בלוטת הערמונית אשר ערך גבוה שלו מתרע על סרטן) ביחס ללא סוכרתיים. בנוסף נמצא כי ערכי ה-PSA של הגברים הסוכרתיים נמוכים יותר משל הלא סוכרתיים בכ-30%. זאת כפי הנראה בשל שינויים הורמונליים שחלים בסוכרת (ובעיקר רמת טסטוסטרון נמוכה) שגורמים ל-PSA להיות נמוך יותר. אנו סבורים כי אין ממש בקשר המגן שנמצא בין סוכרת לסרטן הערמונית, ולגברים סוכרתיים ולא-סוכרתיים סיכוי דומה לחלות בו. בהרצאה אסביר כיצד הגענו למסקנה זו.